

การรับรู้ การเรียนรู้ และพฤติกรรมของวัยรุ่นที่เชื่อมโยงกับสื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหา ความรุนแรง

วัชรนนท์ ประกอบทอง¹ และ พลรพี ทุมมาพันธ์²

วันได้รับบทความ: 4 มกราคม 2564 วันแก้ไข: 30 มีนาคม 2564 วันยอมรับเผยแพร่: 31 มีนาคม 2564

บทคัดย่อ

การศึกษาวัยรุ่นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย การรับรู้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงของวัยรุ่น และศึกษาการเรียนรู้จากการรับรู้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงของวัยรุ่น รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ กระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ และพฤติกรรม การศึกษาวัยรุ่นนี้ใช้วิธีแบบผสมผสานโดยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก จำนวน 83 คน และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 2 คน ผลจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเข้าใช้สื่อโซเชียลมีเดียมากกว่า 3 ครั้งต่อวัน และมีระยะเวลาเข้าใช้มากกว่า 6 ชั่วโมงต่อวัน ใช้ช่องทาง Twitter มากที่สุด การรับรู้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงมีประมาณ 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ส่วนการเรียนรู้จากการรับรู้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงนั้น กลุ่มตัวอย่างมีความสนใจในเนื้อหาของสื่อเกี่ยวกับวิธีการหลีกเลี่ยงความรุนแรงมากที่สุด มีการจดจำคำแนะนำหรือวิธีการเอาตัวรอดจากความรุนแรงที่นำเสนอในสื่อมากที่สุด มีการกระทำโดยใช้คำแนะนำในการเอาตัวรอดหรือแก้ปัญหาความรุนแรงที่เห็นจากสื่อมากที่สุด มีแรงจูงใจจากการเห็นโทษจากความรุนแรงที่นำเสนอในสื่อมากที่สุด ส่วนการเรียนรู้นั้นมีการเรียนรู้แนวทางในการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ความรุนแรงมากที่สุด ในส่วนของพฤติกรรม มีการหลีกเลี่ยงการรับรู้สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรงมากที่สุด และกระบวนการเรียนรู้รวมทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการเรียนรู้ แต่มีเพียง 3 ด้าน คือ ความสนใจ การจดจำ การกระทำที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรม

คำสำคัญ: สื่อโซเชียลมีเดีย สื่อโซเชียลมีเดียที่มีความรุนแรง การรับรู้ การเรียนรู้ พฤติกรรม

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

² อาจารย์ประจำคณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ผู้ประพันธ์บทความ)

Adolescents' Perception, Learning, and Behaviors, Related to Social Media with Violent Content

Watcharanon Prakobthong¹ & Phonraphee Thummaphan²

Received: January 4, 2021 Revised: March 30, 2021 Accepted: March 31, 2021

Abstract

The study aimed to explore adolescents' social media use habits, study perceptions of social media with violent content, and investigate learning from social media with violent content, as well as to analyze the relationships between the learning process and perceptions, learning, and behavior. The study employed a mixed-method approach and design. The quantitative research used a questionnaire survey with eighty-three undergraduate students at a public university in a metropolitan area. The qualitative research utilized in-depth interviews with two junior students as key informants. The results found that adolescents used social media more than three times a day, had over six hours of access per day, and used Twitter more than other channels. They viewed social media with violent content about two to three times per week. Learning from the perception of the social media with violent content included attention to content presented in the media on how to avoid violence, remembering advice or how to survive, actions on using advice for survival or solving violence problems, and motivation from seeing the cons of violence. For learning, the highest ranked item was learning how to avoid violent situations. In terms of behavior, avoiding viewing social media with violent content was the ranked the highest. The results also revealed that all four aspects of the learning process were significantly related to learning, but there were only three aspects that were significantly related to behavior: attention, remembering, and actions.

Keywords: Social media, Violent social media, Perception, Learning, Behavior

¹ Undergraduate student, Faculty of Learning Sciences and Education Thammasat University

² Faculty of Learning Sciences and Education, Thammasat University (Corresponding author)

บทนำ (Introduction)

การสื่อสารในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยเฉพาะการรับรู้ผ่านทางสื่อโซเชียลมีเดีย ซึ่งเป็นรูปแบบการติดต่อสื่อสารที่มีการนำเสนอข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์หรือเว็บไซต์ โดยมีรูปแบบการสื่อสารที่หลากหลาย ทั้งการสร้างข้อมูลและการเผยแพร่ข้อมูล ดังนั้นสื่อโซเชียลมีเดียจึงมีอิทธิพลต่อตัวบุคคลเป็นอย่างมาก ทั้งในเชิงสร้างสรรค์และทำลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบที่ส่งผลต่อความคิด จิตใจ พฤติกรรม ทางภาษา วัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ในปัจจุบันสื่อโซเชียลมีเดียได้มีการแพร่ขยายและพัฒนาไปอย่างกว้างไกล การเติบโตของสื่อโซเชียลมีเดียในการให้ข้อมูลหรือสารที่ส่งไปยังบุคคลที่รับสาร เป็นเหมือนการกำหนดทิศทางของสังคมในปัจจุบันไปแล้วนั้น ส่งผลให้บุคคลในสังคมเกิดการรับรู้และเรียนรู้ที่แตกต่างกันออกไป การมีสื่อโซเชียลมีเดียหลากหลายช่องทาง เช่น Facebook, Twitter, Instagram, YouTube และเว็บบล็อก เป็นต้น ทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะได้รับอิทธิพลจากสื่อโซเชียลมีเดียมากขึ้น ทั้งทัศนคติและพฤติกรรม สื่อโซเชียลมีเดียเป็นตัวแปรของการรับรู้และการเรียนรู้ความดีงามหรือความรุนแรงที่อาจก่อให้เกิดค่านิยมผิด ๆ ตามมา

ในปัจจุบันการที่บุคคลจะเข้าถึงโซเชียลมีเดียเป็นเรื่องที่ไม่ยากเลย การนำเสนอข้อมูลหรือสารในช่องทางนี้มีอย่างแพร่หลาย ทำให้บุคคลที่รับสารต้องมีการกลั่นกรองและเตรียมรับมือกับข้อมูลเหล่านั้นอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะวัยรุ่นซึ่งเป็นผู้ที่มีการใช้สื่อโซเชียลมีเดียค่อนข้างมาก ผลของการใช้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีต่อวัยรุ่นจึงเป็นเรื่องที่วงวิชาการและสังคมให้ความสนใจ ดังเช่น งานวิจัยของภัทรวดี แก้วเทศ (2558) ได้ศึกษาความคิดเห็นต่อความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา เนื้อหาความรุนแรงบนสื่อออนไลน์ พบว่า สื่อออนไลน์ทำให้การส่งผ่านความรุนแรงได้อย่างไร้ขอบเขต และพฤติกรรมการเปิดรับเนื้อหาความรุนแรงของนักเรียนส่งผลต่อการเรียนรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับความรุนแรงบนสื่อออนไลน์ แสดงให้เห็นว่าการศึกษาและการรับมือกับสื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงนั้นเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญ

ในขณะที่การรู้เท่าทันสื่อและการรณรงค์การใช้สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ค่อนข้างได้รับความสำคัญ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้และการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงของวัยรุ่นกลับมีน้อย งานวิจัยที่ศึกษาทั้งการรับรู้ การเรียนรู้ และพฤติกรรมในกลุ่มวัยรุ่นยังมีจำกัด ทั้งที่เป็นสิ่งที่จำเป็นในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในกลุ่มวัยรุ่น การศึกษาการรับรู้และการเรียนรู้ในเรื่องนี้ของวัยรุ่นจะช่วยให้เข้าใจว่าวัยรุ่นคิดอย่างไร และมีการตอบสนองต่อสื่อลักษณะนี้อย่างไร จะช่วยในการออกแบบสื่อโซเชียลมีเดีย และส่งเสริมการใช้โซเชียลมีเดียที่เหมาะสมได้

การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย การรับรู้กับสื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงของวัยรุ่น การเรียนรู้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงของวัยรุ่น รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ กระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ และพฤติกรรมจากการใช้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงของวัยรุ่น โดยศึกษากับกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการเข้าถึงสื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ และมีการแพร่กระจายของสื่อแขนงต่าง ๆ ผลการศึกษาจะนำไปสู่การพัฒนาและประยุกต์ใช้สื่อโซเชียลมีเดียที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียลมีเดียของวัยรุ่น
2. เพื่อศึกษาการรับรู้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงของวัยรุ่น
3. เพื่อศึกษาการเรียนรู้และพฤติกรรมจากการรับรู้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงของวัยรุ่น
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ กระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ และพฤติกรรม จากการใช้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงของวัยรุ่น

การทบทวนวรรณกรรม (Reviews of Literature)

ความหมายของสื่อโซเชียลมีเดีย

สื่อโซเชียลมีเดียเป็นการสื่อสารรูปแบบหนึ่ง Rogers (1976) ได้ให้นิยามคำว่า การติดต่อสื่อสารว่าหมายถึง การถ่ายทอดข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ความคิด ความรู้สึก หรือการแสดงออกต่าง ๆ โดยมีเจตนาที่มุ่งเน้นไปที่การเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล โดยพฤติกรรมของบุคคลในที่นี้หมายถึง การเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจที่ส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างเปิดเผย ราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้บัญญัติความหมายของสื่อโซเชียลมีเดีย ว่าเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่เป็นสื่อกลางของบุคคลในการมีส่วนร่วม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่าง ๆ ผ่านสื่อโซเชียลมีเดียได้ สื่อโซเชียลมีเดียเหล่านี้เป็นของบริษัทผู้คิดค้นต่าง ๆ ที่ให้บริการผ่านเว็บไซต์ออนไลน์ของตน

โดยสรุป สื่อโซเชียลมีเดียเป็นเครือข่ายทางสังคมออนไลน์อยู่ในรูปแบบของเว็บไซต์ แพลตฟอร์ม หรือแอปพลิเคชัน เป็นการสร้างโครงข่ายที่บุคคลสามารถสื่อสารกันได้โดยไม่จำเป็นต้องพบเจอกันมาก่อน ผู้ใช้งานในเว็บไซต์ แพลตฟอร์ม หรือแอปพลิเคชันจะเขียนถึงความสนใจ กิจกรรมที่ได้ทำ เชื่อมโยงกับกิจกรรมและความสนใจของบุคคลอื่น ๆ องค์ประกอบของเว็บไซต์ แพลตฟอร์ม หรือแอปพลิเคชันประกอบไปด้วย แชนท์ข้อความ รูปภาพ วิดีโอ เพลง โดยเว็บไซต์ แพลตฟอร์ม หรือแอปพลิเคชันที่ได้รับความนิยมได้แก่ Facebook, Twitter, Instagram, YouTube และเว็บบล็อก

แนวคิดเกี่ยวกับความรุนแรง

ความรุนแรงเป็นสิ่งที่มักกล่าวถึงอย่างต่อเนื่องในสังคมปัจจุบัน องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ให้ความหมายความรุนแรงไว้ว่าหมายถึง การใช้กำลังทางกายหรืออำนาจอย่างจงใจ เพื่อข่มขู่ คุกคาม ต่อดนเอง ผู้อื่น หรือกลุ่ม ซึ่งมีผลทำให้เกิดการบาดเจ็บ การตาย การทำร้ายจิตใจ การกีดกัน หรือขัดขวางการพัฒนา ทำให้สูญเสียสิทธิบางอย่าง และขาดการได้รับในสิ่งที่ควรจะได้รับ (Krug et al., 2002) ความรุนแรงจึงเป็นสิ่งที่สร้างความเสียหายทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมถึงทรัพยากรอื่น ๆ ที่ต้องนำมาเพื่อใช้ในการป้องกันและแก้ไข

ลักษณะของการกระทำความรุนแรงนั้นมีหลากหลาย จิระสุข สุขสวัสดิ์ (2554) นิยามลักษณะของการกระทำความรุนแรง เป็นวิธีการที่บุคคลในการแสดงออกถึงความรุนแรง แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

1. ความรุนแรงทางกาย (Physical violence) คือ การได้รับบาดเจ็บจากการกระทำ ความรุนแรงในลักษณะของการตบ ตี เตะ ต่อย หรือวิธีอื่น ๆ ที่ทำให้ร่างกายเกิดอาการบาดเจ็บ เช่น เลือดออก ฟกช้ำ เกิดบาดแผล หรือการสูญเสีย/หักของอวัยวะ ทั้งนี้ต้องเป็นการกระทำที่ไม่ได้เป็นอุบัติเหตุหรือส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมความรุนแรงทางเพศ

2. ความรุนแรงทางเพศ (Sexual violence) คือ การกระทำใด ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ ผู้ถูกกระทำเป็นเครื่องตอบสนองความต้องการทางเพศของผู้กระทำ หรือตลงยินยอมร่วม โดยอาจใช้กำลัง บังคับ หลอกลวง ช่มชู้ หรือชักชวนให้สิ่งตอบแทน

3. ความรุนแรงทางจิตใจ (Psychological violence) คือ การทำร้ายจิตใจ ด้วยวิธีการข่มขู่ บังคับ ทำให้เกิดความอับอาย รู้สึกด้อยค่าหรือลดทอนความเป็นมนุษย์

4. ความรุนแรงที่ทำให้เกิดความสูญเสียหรือการละเลยทอดทิ้ง (Deprivation or neglect) คือ การไม่ได้รับความเอาใจใส่ และคุ้มครองอย่างเหมาะสม รวมไปถึงการทอดทิ้งทางกาย เช่น การไม่ได้รับอาหาร ที่เพียงพอ ไม่ได้รับการดูแลทางสาธารณสุข ไม่ได้รับความคุ้มครองจากอันตราย

สรุปแล้ว ความรุนแรง หมายถึง การใช้กำลังทางกายหรืออำนาจในเชิงความรุนแรงที่กระทำความรุนแรงที่ส่งผลต่อจิตใจและพัฒนาการที่ไปในทางที่ไม่ดี เช่น การบาดเจ็บหรือตาย การคุกคามหรือข่มขู่ และรวมไปถึงการะทางด้านสุขภาพอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นขณะนั้นหรือเกิดตามมาทีหลังและยังคงอยู่ไปอีกเป็นเวลานาน หลังจากการกระทำความรุนแรงครั้งนั้นแล้ว

ดังนั้น สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง หมายถึง สื่อที่มีการแสดงความรุนแรง หรือทำอันตรายแก่บุคคลอื่น มีความตั้งใจหรือเจตนาที่จะทำร้ายอีกบุคคลให้ได้รับอาการบาดเจ็บทางร่างกายหรือจิตใจ เช่น ทำลายข้าวของตบตี ทำร้ายร่างกาย ข่มขู่ ข่มเหง กดขี่ บีบบังคับ หรือขื่นใจ รวมไปถึงการสร้างklanความสั่นคลอนที่ส่งผลกระทบต่อระบบโครงสร้างของชุมชนและสังคมด้วย สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรง หมายถึง เครือข่ายทางสังคมออนไลน์ที่มีเนื้อหาแสดงถึงความรุนแรงในลักษณะต่าง ๆ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้

การรับรู้เป็นกิจกรรมหนึ่งที่สำคัญในกระบวนการทางปัญญาของมนุษย์ Mowen และ Minor (1998) กล่าวว่า การรับรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลเปิดรับต่อข้อมูลข่าวสาร มีความตั้งใจรับข้อมูลข่าวสารนั้นและทำความเข้าใจความหมาย ในขั้นเปิดรับ ผู้รับจะรับรู้ข้อมูลผ่านประสาทสัมผัสในขั้นตั้งรับ ผู้รับจะแบ่งปันความสนใจมาสู่สิ่งเรานั้น และขั้นสุดท้ายคือ ขั้นเข้าใจความหมาย ผู้รับจะจัดองค์ประกอบข้อมูลและแปลความหมายออกมาเพื่อให้เข้าใจ (จารุวรรณ จรุงกลิ่น, 2559)

การรับรู้มีลักษณะเป็นขั้นตอน Klapper (1960) ได้อธิบายถึงกระบวนการเลือกการรับรู้สื่อโซเชียลมีเดีย เปรียบเสมือนการคัดกรองเนื้อหาที่บุคคลได้รับรู้ มีองค์ประกอบทั้งหมด 4 ขั้นตอน

1. ขั้นการเลือกเปิดการรับรู้ เป็นขั้นแรกของการรับรู้สื่อที่อยู่ในช่องทางของการสื่อสารต่าง ๆ บุคคลจะเลือกเปิดการรับรู้สื่อจากความต้องการ และความชำนาญของทักษะการรับรู้ของบุคคลก็แตกต่างกันออกไปด้วย

2. ขั้นการเลือกให้ความสนใจ ส่วนมากบุคคลจะเลือกเปิดการรับรู้สื่อตามความสนใจของตนเอง เพื่อไม่ให้ขัดกับทัศนคติ หรือประสบการณ์เดิมที่มีอยู่

3. ขั้นการเลือกการรับรู้และตีความ เมื่อบุคคลมีการเปิดการรับรู้สื่อตามความสนใจของตนเอง แล้ว ไม่ได้แปลว่าบุคคลนั้นจะรับรู้เนื้อหาทั้งหมด โดยปกติแล้วเราจะเลือกรับรู้และตีความที่แตกต่างกันออกไปตามความสนใจ ทัศนคติ และอื่น ๆ

4. ขั้นเลือกจดจำ เป็นการเลือกจดจำเนื้อหาของสื่อตามความต้องการของบุคคล เนื้อหาของสื่อที่บุคคลส่วนใหญ่เลือกจำจะช่วยสนับสนุนหรือส่งเสริมความต้องการ ความสนใจ หรือทัศนคติเดิมของแต่ละบุคคลให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้

โดยทั่วไปการเรียนรู้ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสื่อโซเซียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงมักเป็นการเรียนรู้จากการเลียนแบบหรือการทำตามสิ่งที่เห็นจากการนำเสนอในสื่อ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1977) ทฤษฎีนี้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ผ่านการสังเกตไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมของบุคคลนั้นเป็นกระบวนการที่ความความซับซ้อน ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ด้านความสนใจ กระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมของบุคคลจะไม่สามารถเรียนรู้ได้เลยถ้าขาดด้านนี้ไป ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อด้านความสนใจมีอยู่ด้วยกัน 2 ประการ ดังนี้ ประการแรก ลักษณะของตัวแบบที่มีความโดดเด่น จดจำได้ง่าย มีการดึงดูดความสนใจสูง สามารถเข้าใจและเข้าถึงได้ง่ายจะทำให้บุคคลสามารถสังเกตและใส่ใจได้มาก ส่วนประการที่สอง ลักษณะของบุคคลที่สังเกต โดยบุคคลนั้นจะต้องมีระดับความตื่นตัวในด้านความสนใจพฤติกรรมที่แสดงออกมาของต้นแบบนั้น จึงจะสามารถทำให้การสังเกตเกิดการรับรู้มีประสิทธิภาพ

2. ด้านการจดจำ เป็นการเก็บบันทึกรวบรวมพฤติกรรมที่ต้นแบบแสดงออกมาที่ได้จากการสังเกต แล้วจัดรูปแบบให้ชัดเจน การจดจำจะออกมาในลักษณะของสัญลักษณ์ซึ่งอาจจะเป็นภาพหรือภาษาก็ได้ การจดจำในลักษณะของสัญลักษณ์จะทำให้ได้ง่ายและคงทนกว่าแบบอื่น ๆ

3. ด้านการกระทำ เกิดจากการที่บุคคลสังเกตจากความสนใจและดัดแปลงสัญลักษณ์จากการจดจำกลายมาเป็นการแสดงออกทางกรกระทำที่เหมาะสม ซึ่งบุคคลที่จะกระทำตามต้นแบบได้นั้นจะต้องมีความสามารถ และความพร้อมทางด้านร่างกาย ทั้งนี้การดัดแปลงสัญลักษณ์จากการจดจำมาเป็นการกระทำที่เหมาะสมนั้นเกิดขึ้นได้ยากมากในช่วงแรก แต่เมื่อเวลาผ่านไปบุคคลจะมีการเรียนรู้และทราบถึงความบกพร่องระหว่างสัญลักษณ์กับการแสดงออกทางพฤติกรรม ทำให้การกระทำตามต้นแบบมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4. ด้านการจูงใจ การจูงใจสามารถทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเลียนแบบเหมือนต้นแบบที่บุคคลสังเกต เพราะบุคคลมีความคิดว่าการเลียนแบบตามต้นแบบนี้จะนำประโยชน์มาให้ เช่น การได้รับรางวัล หรือการแสดงพฤติกรรมเลียนแบบต้นแบบคงจะสามารถทำให้หลีกเลี่ยงปัญหาได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาของ George Gerbner และคณะ (1969) พบว่ารายการทางโทรทัศน์ในช่วงที่มีผู้ชมรับชมมากที่สุดมีเนื้อหาความรุนแรงเป็นจำนวนมาก และรายการสำหรับเด็กมีเนื้อหาความรุนแรงมากกว่ารายการประเภทอื่น ๆ รายการที่ออกแบบมาสำหรับเด็กมีการแสดงออกถึงความรุนแรงประมาณ 32 ครั้งต่อชั่วโมง รายการทางโทรทัศน์เกือบร้อยละ 60 ของทั้งหมด มีเนื้อหาความรุนแรง และข้อมูลยังบอกอีกว่า เด็กอายุตั้งแต่ 3-16 ปี ใช้เวลาอยู่หน้าโทรทัศน์มากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ Gerbner กล่าวว่าการใช้สื่อโทรทัศน์และสื่ออื่น ๆ จำนวนมากส่งผลให้ผู้ชมสามารถรับรู้ความเป็นจริงที่สอดคล้องกับภาพที่พวกเขาเห็นผ่านทางสื่อโทรทัศน์

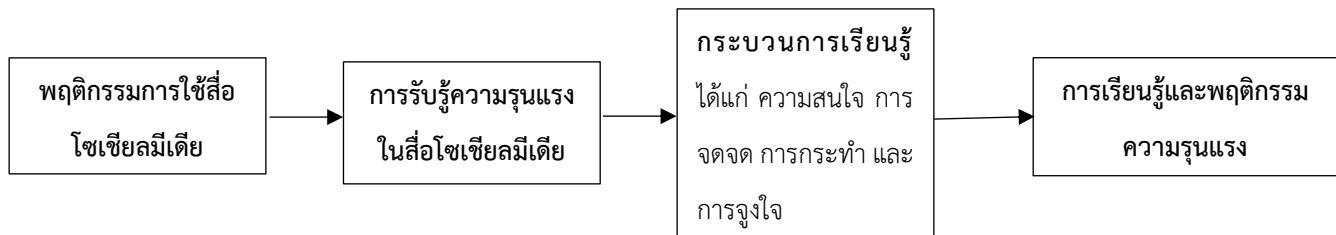
สิริภิญญ์ อินทรประเสริฐ (2556) ศึกษาวิจัยอิทธิพลของสื่อที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลจากการศึกษาเชิงปริมาณและคุณภาพจากเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร อายุ 10-18 ปี จำนวน 400 คน และสัมภาษณ์เชิงลึกกับเด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุมตัวในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร ชาย 10 คน และหญิง 10 คน รวมทั้ง นักวิชาการด้านเด็กและเยาวชนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร จำนวน 9 คน พบว่า สื่อที่มีการเข้าถึงและใช้ประโยชน์มากที่สุด คือ โทรทัศน์ รองลงมาคือโซเชียลมีเดีย และภาพยนตร์ โดยสื่อที่คิดว่ามีเนื้อหาความรุนแรงที่ส่งผลต่อความรู้สึกลึกมากที่สุด คือ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และโซเชียลมีเดีย ตามลำดับ ขณะที่สื่อที่มีการแสดงพฤติกรรมรุนแรง คือ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ และโซเชียลมีเดีย ตามลำดับ

ยุพาพร ปิยะพงษ์ (2554) ศึกษาวิจัยอิทธิพลของสื่อลามกที่มีผลต่อการกระทำ ผิดทางเพศของเด็กและเยาวชน พบว่า สื่อลามกมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศ ทางด้านของปัจจัยด้านการเปิดรับและทัศนคติของเด็กและเยาวชนที่มีต่อสื่อประเภทนี้ เพราะเด็กและเยาวชนที่มีการกระทำผิดทางเพศทั้ง 220 คน เคยรับชมสื่อประเภทนี้มาก่อน โดยมีปัจจัยมาจากกลุ่มเพื่อน ซึ่งการกระทำผิดนี้อยู่ในอาการเมาสุราหรือยาเสพติด

รติบดี สิทธิปัญญา (2562) ศึกษาวิจัยรูปแบบการใช้สื่อออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการใช้บริการ facebook & twitter และเลือกใช้ Smart phone และ tablet PC เพื่อใช้ในการพูดคุยกับเพื่อนเก่าเพื่อนใหม่และหาแฟน และมีอิสระในการใช้สื่อออนไลน์ ใช้สื่อออนไลน์ในชีวิตประจำวันในช่วงเวลา 19.00-24.00 น. จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์จำนวน 400 คน อาจวิเคราะห์ได้ตามแนวคิดของเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะประเภทสังคมออนไลน์ ที่เป็นเครือข่ายสังคมที่สร้างขึ้นเพื่อจัดสรรพื้นที่ที่ทำให้บุคคลเกิดการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนข้อมูล เรื่องราวส่วนตัว หรือเรื่องราวที่สนใจร่วมกันในรูปแบบการดำเนินที่แตกต่างกัน การชักชวนสมาชิกในเครือข่ายสังคมออนไลน์ให้เป็นสมาชิกกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง จึงเกิดจากพื้นฐานความสนใจที่มีร่วมกัน และบุคคลต้องยินยอมที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเอง

จากการศึกษาและทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ และเรียนรู้ต่อสื่อที่มีความรุนแรง พบว่าสังคมในปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ สื่อยุคใหม่เป็นสื่อที่เปิดกว้างและสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้ง่าย ทำให้การตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลเป็นไปได้ง่าย และรวดเร็ว โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นที่มีการรับข้อมูลผ่านสื่อต่าง ๆ กันอย่างแพร่หลาย อย่างไรก็ตาม สื่อในปัจจุบันถือว่ามีอิสระอย่างมาก ดังนั้นการค้นหาข้อมูล การรับรู้ข้อมูลผ่านสื่อ อาจส่งผลต่อการเรียนรู้ได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยรุ่น

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานดำเนินการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ร่วมกับการประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก และนำเครื่องมือส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเครื่องมือในงานวิจัย สำหรับแบบสอบถามใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ด้านความสนใจ การจดจำ การกระทำ การจูงใจ การเรียนรู้ และพฤติกรรม เท่ากับ .81, .91, .71, .70, .70 และ .74 ตามลำดับ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม โดยเก็บข้อมูลจากการส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ให้นักศึกษาทุกชั้นปีของคณะหนึ่งในมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในเขตปริมณฑล รวมจำนวน 236 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก การเก็บข้อมูลใช้วิธีการโพสต์ลงในกลุ่มไลน์ที่มีนักศึกษาของคณะครบทุกชั้นปีเป็นสมาชิกกลุ่ม และมีกลุ่มตัวอย่างตอบกลับแบบสอบถามจำนวน 83 คน คิดเป็นอัตราตอบกลับร้อยละ 35.17 และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 2 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย การรับรู้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรง และการเรียนรู้จากสื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรง

หลังจากที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลมาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการลงรหัส (Coding) และนำไปประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและคำนวณหาค่าสถิติต่าง ๆ คือ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สถิติอ้างอิง ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson correlation) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้เรียบเรียงข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ โดยจัดลำดับเนื้อหาที่ต้องการวิเคราะห์เป็นกลุ่มข้อมูลตามประเด็นในกรอบการวิจัย ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย (Results)

1. พฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย

นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้ Twitter เป็นช่องทางสื่อโซเชียลมีเดียบ่อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 78.31 รองลงมาเป็น Instagram คิดเป็นร้อยละ 77.10 และน้อยที่สุดคือเว็บบล็อก คิดเป็นร้อยละ 10.84 ส่วนความถี่ในการเข้าใช้สื่อโซเชียลมีเดียอยู่ที่มากกว่า 3 ครั้งต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 87.95 รองลงมาคือ 2-3 ครั้งต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 9.63 และน้อยที่สุดคือวันละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.40 ส่วนระยะเวลาที่นักศึกษาเข้าใช้สื่อโซเชียลมีเดียอยู่ที่มากกว่า 6 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 37.34 รองลงมาคือ 5-6 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 19.27 น้อยที่สุดคือน้อยกว่า 1 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 7.28 ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นักศึกษาคนที่ 1 มีการใช้งานสื่อโซเชียลในช่องทาง Twitter บ่อยที่สุด รองลงมาคือ YouTube และ Instagram เนื้อหาส่วนใหญ่ที่ติดตามจะเป็นทำอาหาร เพลง และภาพยนตร์ ระยะเวลาเฉลี่ยการเข้าใช้งานสื่อโซเชียลมีเดียในหนึ่งวันประมาณ 5-6 ชั่วโมง ถ้าวันที่มีเวลาว่างก็อาจจะมากกว่านี้ ส่วนนักศึกษาคนที่ 2 มีการใช้งานสื่อโซเชียลในช่องทาง Twitter บ่อยที่สุด รองลงมาคือ YouTube และ Facebook เนื้อหาส่วนใหญ่ที่ติดตามจะเป็นความเคลื่อนไหวในสังคม ทำอาหาร ทำขนม นวด ผ่อนคลาย และการดูแลร่างกาย ระยะเวลาเฉลี่ยการเข้าใช้งานสื่อโซเชียลมีเดียในหนึ่งวันประมาณ 8 ชั่วโมง

2. การรับรู้กับสื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรง

นักศึกษาส่วนใหญ่มีการรับรู้สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรงประมาณ 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 54.21 รองลงมาคือ 1 ครั้งหรือน้อยกว่าต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 27.71 และน้อยที่สุดคือ 6-7 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 1.20 ส่วนประเด็นความรุนแรงที่พบเห็นในสื่อโซเชียลมีเดียมากที่สุดคือการพุดจาเยาะเย้ยดูหมิ่น ถากถางผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 87.95 รองลงมาคือการพุดเรื่องลามกอนาจาร คิดเป็นร้อยละ 66.26 และน้อยที่สุดคือการจับต้องของสงวน คิดเป็นร้อยละ 8.43 ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นักศึกษาคนที่ 1 มีความสนใจสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรงในระดับหนึ่ง โดยสนใจในประเด็นของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และบุคคลอื่นในโซเชียลมีเดียมีการแสดงความคิดเห็นกันอย่างไร มีการจดจำความรุนแรงได้บางเหตุการณ์ ความรุนแรงที่พบเห็นในสื่อโซเชียลมีเดีย ได้แก่ การใช้คำพูดที่เหยียดหยาม ดูหมิ่นกัน และการทำร้ายร่างกายให้บุคคลอื่น ส่วนนักศึกษาคนที่ 2 มีความสนใจและชื่นชอบที่จะรับชมสื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรง แต่ความรุนแรงที่รับชมอยู่ในรูปแบบของหนัง และเลือกที่จะหลีกเลี่ยงการรับชมความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์จริง ความรุนแรงที่พบเห็นในสื่อโซเชียลมีเดีย ได้แก่ การทำร้ายร่างกายบุคคลอื่น และการวิพากษ์วิจารณ์บุคคลอื่น

3. การเรียนรู้และพฤติกรรมจากการรับรู้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงของวัยรุ่น

ในด้านกระบวนการเรียนรู้ส่วนใหญ่ของนักศึกษา ในด้านความสนใจภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีความสนใจเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการหลีกเลี่ยงความรุนแรงจากสื่อ ที่ค่าเฉลี่ย 3.42 รองลงมาคือ มีความสนใจเนื้อหาความรุนแรงจากสื่อ ที่ค่าเฉลี่ย 2.81 และน้อยที่สุดคือ สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรงสามารถดึงดูดความสนใจของท่าน ที่ค่าเฉลี่ย 2.28

ด้านการจดจำ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ จำคำแนะนำหรือวิธีการเอาตัวรอดจากสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง ที่ค่าเฉลี่ย 3.45 รองลงมาคือ นึกภาพตามถึงการกระทำ หรือถูกกระทำจากสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง ที่ค่าเฉลี่ย 3.27 และน้อยสุดคือ จดจำขั้นตอนการทำพฤติกรรมความรุนแรง ที่ค่าเฉลี่ย 2.67

ด้านการกระทำ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ใช้คำแนะนำในการเอาตัวรอดหรือแก้ปัญหาความรุนแรงที่เห็นจากสื่อ ที่ค่าเฉลี่ย 3.87 รองลงมาคือ ลด/ละเว้นความรุนแรงจากการรับรู้สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง ที่ค่าเฉลี่ย 2.19 และน้อยสุดคือ มีการกระทำตามสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง ที่ค่าเฉลี่ย 1.81

ด้านแรงจูงใจ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรงช่วยให้เห็นโทษจากความรุนแรง ที่ค่าเฉลี่ย 3.65 รองลงมา คือ การมีข้อแนะนำในการหลีกเลี่ยงความรุนแรง ทำให้ไม่ยากใช้ความรุนแรง ที่ค่าเฉลี่ย 3.61 และน้อยสุดคือ ความรุนแรงที่เห็นจากสื่อทำให้เกิดการอยากทำตามมากขึ้น ที่ค่าเฉลี่ย 1.95 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายกระบวนการเรียนรู้ของวัยรุ่น

กระบวนการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความหมาย
ด้านความสนใจ	2.69	.82	ปานกลาง
มีความสนใจเนื้อหาความรุนแรงจากสื่อ	2.81	.99	ปานกลาง
มีความตั้งใจรับชมสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง	2.36	1.07	น้อย
สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรงสามารถดึงดูดความสนใจของท่าน	2.28	1.11	น้อย
มีการเปิดรับสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง	2.60	1.08	ปานกลาง
มีความสนใจเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการหลีกเลี่ยงความรุนแรงจากสื่อ	3.42	1.03	มาก
ด้านการจดจำ	3.05	.94	ปานกลาง
จดจำคำพูดจากสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง	2.89	1.08	ปานกลาง
จดจำบุคลิก ท่าทาง หรือพฤติกรรมจากสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง	2.95	1.13	ปานกลาง
นึกภาพตามถึงการกระทำ หรือถูกกระทำจากสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง	3.27	1.06	ปานกลาง
จดจำขั้นตอนการทำพฤติกรรมความรุนแรง	2.67	1.19	ปานกลาง
จำคำแนะนำหรือวิธีการเอาตัวรอดจากสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง	3.45	1.03	มาก
ด้านการกระทำ	3.01	.49	ปานกลาง
มีการใช้คำพูดตามสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง	2.07	.94	น้อย
มีการกระทำตามสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง	1.81	.89	น้อย
มีการหลีกเลี่ยงการกระทำตามสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง	2.16	1.07	น้อย
ใช้คำแนะนำในการเอาตัวรอดหรือแก้ปัญหาความรุนแรงที่เห็นจากสื่อ	3.87	.88	มาก
ลด/ละเว้นความรุนแรงจากการรับรู้สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง	2.19	.88	น้อย

กระบวนการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความหมาย
ด้านการตั้งใจ	2.98	.71	ปานกลาง
ความรุนแรงที่เห็นจากสื่อทำให้เกิดการอยากทำตามมากขึ้น	1.95	1.04	น้อย
มีการทดลองทำตามความรุนแรงที่เห็นจากสื่อ	2.10	1.18	น้อย
การเห็นสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง ทำให้อยากหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรง	3.58	1.37	มาก
การมีข้อเสนอแนะในการหลีกเลี่ยงความรุนแรงทำให้ไม่อยากใช้ความรุนแรง	3.61	1.12	มาก
สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรงช่วยให้เห็นโทษจากความรุนแรง	3.65	1.13	มาก

สำหรับการเรียนรู้ในภาพรวมและพฤติกรรมจากการรับรู้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงของวัยรุ่น พบว่านักศึกษามีการเรียนรู้จากการรับรู้สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ได้แนวทางในการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ความรุนแรง ที่ค่าเฉลี่ย 3.58 รองลงมา คือ เห็นประโยชน์/โทษของความรุนแรงชัดเจนขึ้น ที่ค่าเฉลี่ย 3.51 และน้อยสุดคือ มีความคิดอยากเลียนแบบ หรือทำตาม ที่ค่าเฉลี่ย 1.61 และมีพฤติกรรมทำตามความรุนแรงที่พบเห็นจากสื่อโซเชียลมีเดียอยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หลีกเลี่ยงการรับรู้สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง ที่ค่าเฉลี่ย 3.58 รองลงมา คือ พูดคุยกับเพื่อนเกี่ยวกับความรุนแรงที่พบเห็นจากสื่อ ที่ค่าเฉลี่ย 3.31 และน้อยสุดคือ ไปทำพฤติกรรมความรุนแรงตาม ที่ค่าเฉลี่ย 1.28 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายการเรียนรู้ในภาพรวมและพฤติกรรมของวัยรุ่น

การเรียนรู้และพฤติกรรม	ระดับความคิดเห็น		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความหมาย
ด้านการเรียนรู้ในภาพรวม	3.10	.71	ปานกลาง
ทราบว่าความรุนแรงจากสื่อโซเชียลมีเดีย เป็นความบันเทิงรูปแบบหนึ่ง	2.59	1.20	น้อย
มีการสร้างมุมมอง ทำความเข้าใจ และยอมรับความรุนแรงมากขึ้น	2.88	1.06	ปานกลาง
มีความคิดอยากเลียนแบบ หรือทำตาม	1.61	.89	น้อยมาก
รู้จัก/เห็นภาพความรุนแรงชัดเจนขึ้น	3.42	.93	มาก
เห็นประโยชน์/โทษของความรุนแรงชัดเจนขึ้น	3.51	1.11	มาก
ได้แนวทางในการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ความรุนแรง	3.58	1.00	มาก
รู้วิธีการแก้ปัญหาความรุนแรงในชีวิตประจำวัน	3.45	1.01	มาก
ด้านพฤติกรรม	2.30	.57	น้อย
แชร์ต่อ	1.56	.65	น้อยมาก
คอมเมนต์วิพากษ์ วิจารณ์ ต่อว่า	1.83	1.00	น้อย
โพสต์วิพากษ์ วิจารณ์ ต่อว่า	1.78	.92	น้อยมาก
หาข้อมูลเพิ่มเติมไปคุยกับเพื่อน	2.75	.99	ปานกลาง

การเรียนรู้และพฤติกรรม	ระดับความคิดเห็น		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความหมาย
ไปทำพฤติกรรมความรุนแรงตาม	1.28	.45	น้อยมาก
พูดคุยกับเพื่อนเกี่ยวกับความรุนแรงที่พบเห็นจากสื่อ	3.31	.98	ปานกลาง
หลีกเลี่ยงการรับรู้สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง	3.58	1.15	มาก

จากการสัมภาษณ์ พบว่า **นักศึกษาคนที่ 1** รับรู้ว่าการรุนแรงในสื่อโซเชียลมีเดียเป็นความรุนแรงรูปแบบหนึ่งที่ไม่ควรทำตาม สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการรับชมสื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรง ได้แก่ การเอาตัวรอดและการปรับตัวให้เหมาะสมกับสังคมที่ตนเองอยู่ พยายามที่จะหลีกเลี่ยงและไม่ทำตามความรุนแรงที่เคยพบเห็นในสื่อโซเชียลมีเดีย นอกจากนี้ยังได้ความรู้เพิ่มเติมอีกด้วย เช่น รู้เรื่องตรวจสอบข้อมูลของแต่ละบุคคล

ส่วนนักศึกษาคนที่ 2 สิ่งที่ได้เรียนรู้จากสื่อโซเชียลมีเดียที่มีความรุนแรง ได้แก่ การรับมือ และการรู้ถึงประโยชน์และโทษจากการกระทำความรุนแรง มีการนำสิ่งที่พบเห็นมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การได้วิธีการรับมือกับความโกรธ เมื่อเวลาโกรธจะต้องนับหนึ่งถึงสิบ การเห็นผลการการใช้ความรุนแรงทำให้อยากหลีกเลี่ยงความรุนแรง

4. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ กระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ และพฤติกรรม

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน กับการทดสอบที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 พบว่า

ความสนใจมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับการจดจำ ($r=.63, p<.01$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยกับการกระทำ ($r=.36, p<.01$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับกระบวนการเรียนรู้ ($r=.79, p<.01$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับการเรียนรู้ ($r=.51, p<.01$) และมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยกับพฤติกรรม ($r=.47, p<.01$) ตามลำดับ

การจดจำมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยกับการกระทำ ($r=.47, p<.01$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมากกับกระบวนการเรียนรู้ ($r=.89, p<.01$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับการเรียนรู้ ($r=.530, p<.01$) และมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับพฤติกรรม ($r=.50, p<.01$) ตามลำดับ

การกระทำมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับกระบวนการเรียนรู้ ($r=.592, p<.01$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับการเรียนรู้ ($r=.57, p<.01$) และมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับพฤติกรรม ($r=.57, p<.01$) ตามลำดับ

การสนใจมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยกับกระบวนการเรียนรู้ ($r=.39, p<.01$) และมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยมากกับการเรียนรู้ ($r=.26, p<.01$) ตามลำดับ

กระบวนการเรียนรู้โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับการเรียนรู้ ($r=.66, p<.01$) และมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับพฤติกรรม ($r=.58, p<.01$) ตามลำดับ

การเรียนรู้มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับพฤติกรรม ($r=.64, p<.01$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ กระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ และพฤติกรรม

Factors	X ₁	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y _{รวม}	XY ₁	XY ₂
Y ₁	.11							
Y ₂	.07	.63**						
Y ₃	-.03	.36**	.47**					
Y ₄	-.09	-.02	.16	.03				
Y _{รวม}	.04	.80**	.89**	.59**	.39**			
XY ₁	-.03	.51**	.53**	.57**	.26**	.66**		
XY ₂	-.07	.47**	.50**	.50**	.11	.58**	.64**	
Mean	3.49	2.69	3.04	2.67	3.39	2.95	2.83	2.35
S.D.	.57	.82	.94	.41	.61	.49	.59	.74

**นัยสำคัญที่ระดับ $p < .01$

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

จากการศึกษาเรื่อง การรับรู้และการเรียนรู้ของวัยรุ่นเกี่ยวกับสื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงสามารถอภิปรายผลการศึกษา ได้ 4 ประเด็น ดังนี้

1. ผลจากการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียลมีเดียของวัยรุ่น พบว่า ความถี่ที่กลุ่มตัวอย่างเข้าใช้งานสื่อโซเชียลมีเดียอยู่ที่มากกว่า 3 ครั้งต่อวัน และมีระยะเวลาที่เข้าใช้สื่อโซเชียลมีเดียมากกว่า 6 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งจะเลือกติดตามเนื้อหาตามความสนใจของตนเองเป็นหลัก ซึ่งช่องทางสื่อโซเชียลมีเดียที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้งานบ่อยที่สุด คือ Twitter เพราะเป็นช่องทางที่มีการนำเสนอสื่อในเนื้อหาที่หลากหลายและสามารถตอบสนองตามความสนใจของกลุ่มตัวอย่างได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของรติบดี สิทธิปัญญา (2562) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้บริการ facebook & twitter และเลือกใช้ Smart phone และ tablet PC และใช้สื่อออนไลน์ในชีวิตประจำวันในช่วงเวลา 19.00-24.00 น. เป็นเครือข่ายสังคมที่สร้างขึ้นเพื่อจัดสรรพื้นที่ที่ทำให้บุคคลเกิดการแบ่งปัน และแลกเปลี่ยนข้อมูล เรื่องราวส่วนตัว หรือเรื่องราวที่สนใจร่วมกันในรูปแบบการดำเนินที่แตกต่างกัน เกิดจากมีพื้นฐานความสนใจที่มีร่วมกัน นอกจากนี้การศึกษาของบุหงา ชัยสุวรรณ และพรพรรณ ประจักษ์เนตร (2558) ผลการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ใช้สื่อใหม่ประมาณ 10 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายสื่อจากผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่านักเรียนใช้สมาร์ทโฟน (Smartphone) และอินเทอร์เน็ต ติดต่อกันโดยเฉลี่ยเกือบชั่วโมงครึ่งและใช้ต่อเนื่องโดยไม่ทำอย่างอื่นนานที่สุดถึงเกือบสองชั่วโมง

2. การศึกษาในส่วนของการรับรู้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงของวัยรุ่น พบว่า ความรุนแรงส่วนใหญ่ที่กลุ่มตัวอย่างสามารถรับรู้ได้มากที่สุด คือ การพูดจาเยาะเย้ย ดูหมิ่น ถากถางผู้อื่น การพูดเรื่องลามกอนาจาร นอกจากนี้ยังมีความสนใจเกี่ยวกับเนื้อหาความรุนแรงที่นำเสนอผ่านสื่อโซเชียลมีเดียอีกด้วย ที่เป็นเช่นนั้นเพราะกลุ่มตัวอย่างมีการเลือกการรับรู้สื่อตามความสนใจและความต้องการเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับ

สิริภิญญ์ อินทรประเสริฐ (2556) ผลการศึกษาพบว่าด้านพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชน มีการแสดงพฤติกรรมความรุนแรงออกมาในลักษณะต่าง ๆ คือ การใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสม ทำให้ผู้อื่นบอบช้ำด้านจิตใจ และพฤติกรรมความรุนแรงที่แสดงออกทางกาย คือ การใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น สอดคล้องกับคำอธิบายของ Klapper (1960) ที่อธิบายถึงการรับรู้สื่อเปรียบเสมือนการคัดกรองเนื้อหาที่บุคคลได้รับรู้ ประกอบไปด้วย การเลือกเปิดการรับรู้ การเลือกให้ความสนใจ การเลือกการรับรู้และตีความ และการเลือกจดจำ นอกจากนี้พีชนี เซยจรรยา และคณะ (2543) ได้กล่าวถึงการรับรู้ว่าเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นกับผู้รับสารโดยที่ไม่รู้ตัวหรือตั้งใจ ซึ่งมักจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ก่อนแล้วหรือมีการเก็บรวบรวมไว้แล้ว ซึ่งการรับรู้นี้แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับอิทธิพลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของบุคคลนั้น ๆ

3. จากการศึกษาการเรียนรู้จากการรับรู้สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรงของวัยรุ่น พบว่ามีกระบวนการเรียนรู้ความรุนแรงจากสื่อโซเชียลมีเดียทั้ง 4 ขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง กระบวนการเรียนรู้ที่ค่อนข้างสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1977) ที่กล่าวไว้ทั้ง 4 ด้าน กล่าวคือ หากบุคคลมีความใส่ใจในการเรียนรู้ บุคคลนั้นจะรับรู้ได้ดี มีการจดจำรูปแบบพฤติกรรมที่สังเกตเห็นจากต้นแบบ มีการดัดแปลงสัญลักษณ์จากการจดจำกลายมาเป็นการกระทำที่เหมาะสมกับบุคคลนั้น ๆ เกิดการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ และกระทำพฤติกรรมต่อไป จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการเรียนรู้ที่จะหลีกเลี่ยงความรุนแรงจากคำแนะนำมากที่สุด โดยให้เหตุผลว่า ตนเองได้เห็นประโยชน์และโทษจากการกระทำรุนแรง จึงรู้ว่าสิ่งไหนดีสิ่งไหนไม่ดี สิ่งไหนควรทำและสิ่งไหนไม่ควรทำ ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะมีการใช้งานสื่อโซเชียลมีเดียมากกว่า 6 ชั่วโมงเป็นส่วนมาก และมีการรับรู้ความรุนแรงอยู่เป็นประจำ แต่นั่นไม่ได้ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของกลุ่มตัวอย่าง ในกรณีนี้ผู้วิจัยเห็นว่าสาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างเป็นวัยที่ค่อนข้างโตและมีการศึกษาที่ดี มีวิจารณญาณในการเลือกรับสารและเลือกจดจำ (Klapper, 1960) นอกจากนี้ส่วนหนึ่งของการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงในสื่อโซเชียลมีเดียมีการนำเสนอเนื้อหาส่วนอื่นที่ไม่ใช่เฉพาะความรุนแรงแต่เป็นคำแนะนำหรือแนวปฏิบัติที่เหมาะสมด้วย ซึ่งหากวัยรุ่นเลือกรับข้อมูลข่าวสารและมีวิจารณญาณในการปฏิบัติตน ก็จะมีการเรียนรู้ในการประพฤติปฏิบัติที่ดี

นอกจากนี้การเรียนรู้เป็นสิ่งที่สามารถนำมาใช้ในการอธิบายคุณลักษณะของการรับรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ โดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นเกิดขึ้นในระดับปัจเจกบุคคล เป็นการสร้างการรับรู้ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อมหรือสิ่งเร้าที่เผชิญ ทำให้บุคคลเกิดการตอบสนองต่อสิ่งนั้น ๆ ตามความต้องการของตัวบุคคลเอง (Bandura, 1977; Klapper, 1960) จากกระบวนการเรียนรู้ผ่านการสังเกตของสื่อโซเชียลมีเดียที่มีต่อกลุ่มตัวอย่างทำให้ทราบว่ากลุ่มตัวอย่างสนใจวิธีการหลีกเลี่ยงความรุนแรงจากสื่อ จำคำแนะนำหรือวิธีการเอาตัวรอดจากสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง การมีข้อเสนอแนะในการหลีกเลี่ยงความรุนแรงทำให้ไม่อยากใช้ความรุนแรง สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรงช่วยให้เห็นโทษจากความรุนแรง การเห็นสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง ทำให้อยากหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรง ได้แนวทางในการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ความรุนแรง และสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรงช่วยให้เห็นโทษจากความรุนแรง

อย่างไรก็ดีหากเป็นวัยรุ่นที่ไม่ได้มีวิจารณญาณแยกแยะและเลือกรับสื่อเป็น การรับรู้สื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรงเป็นเวลานานอาจส่งผลเสียได้ ทฤษฎีแรงเสริม (Reinforcement theory) ของ Klapper (1960)

กล่าวว่าความรุนแรงในสื่อต่าง ๆ แม้จะไม่ได้มีส่วนในการเพิ่มหรือลดการแสดงพฤติกรรมความรุนแรงอย่างเห็นได้ชัด แต่มีผลในการเสริมสร้างความรุนแรง หรือเสริมสร้างการต่อต้านความรุนแรงที่มีอยู่แล้วในสังคมผ่านสื่อ สอดคล้องกับศุภฤกษ์ โพธิ์ไพโรตนา (2547) ที่กล่าวว่าการรับรู้สื่อที่มีการแสดงออกถึงความรุนแรงเป็นระยะเวลาที่ยาวนานส่งผลต่อการนำเดินชีวิต เพราะผู้ชมเรียนรู้พฤติกรรมรุนแรงที่แสดงออกผ่านสื่อ เป็นการปลูกฝังความรู้สึกและความคิดที่เกี่ยวกับความรุนแรง ส่งผลให้เกิดการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่รุนแรงและอาจเปลี่ยนแปลงได้ยาก ถึงอย่างนั้นก็ได้มีผลทางตรงกับการเพิ่มขึ้นของความรุนแรง สื่อจะมีอิทธิพลต่อผู้ชมมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ความคิด ระดับสติปัญญา และพื้นฐานทางครอบครัวด้วย

4. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ กระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ และพฤติกรรม พบว่ากระบวนการเรียนรู้เฉลี่ยรวมทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการเรียนรู้ แต่ทางด้านความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับพฤติกรรมนั้นมีเพียง 3 ด้าน ได้แก่ ความสนใจ การจดจำ การกระทำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1977) ที่กล่าวว่า การสนใจที่สามารถทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเลียนแบบเหมือนต้นแบบได้นั้น บุคคลต้องมีความคิดว่าการเลียนแบบตามต้นแบบนั้นจะนำประโยชน์มาให้ เช่น การได้รับรางวัล หรือการแสดงพฤติกรรมเลียนแบบต้นแบบคงจะสามารถทำให้หลีกเลี่ยงปัญหาได้ จากของข้อมูลกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสนใจหลีกเลี่ยงความรุนแรง จดจำวิธีการหลีกเลี่ยงความรุนแรง เพื่อไม่ให้เกิดการกระทำความรุนแรงนั้นขึ้น และมีการสนใจให้เห็นถึงโทษของความรุนแรงและโทษของผู้กระทำความรุนแรงจากสื่อโซเชียลมีเดีย สอดคล้องกับธัญชนก สุขวิโรจน์ ชีวิน (2546) ที่กล่าวว่าผลจากการกระทำจะเป็นตัวกำหนดลักษณะของการเกิดพฤติกรรม โดยการเสริมแรงจากการได้รับรางวัลหรือการลงโทษ ทำให้ถึงแม้กลุ่มตัวอย่างจะมีการรับรู้ความรุนแรงบ่อยครั้งหรือมีระยะเวลาการรับรู้ที่ยาวนาน จึงไม่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมความรุนแรงของกลุ่ม เพราะกลุ่มตัวอย่างได้เห็นบทลงโทษต่อผู้กระทำความรุนแรง ทำให้กลุ่มตัวอย่างอยากที่จะหลีกเลี่ยงความรุนแรงนั้น

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ควรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงหรือถูกกระทำความรุนแรงที่เป็นประโยชน์จากผู้ผลิตสื่อผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย เพื่อให้วัยรุ่นมีแนวทางในการหลีกเลี่ยงความรุนแรงเกิดขึ้น
2. ควรมีการนำเสนอถึงโทษของการกระทำความรุนแรงที่ชัดเจนนอกจากการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงจากผู้ผลิตสื่อช่องทางโซเชียลมีเดีย เพื่อให้วัยรุ่นเห็นโทษของการกระทำความรุนแรง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลให้วัยรุ่นรับรู้และเรียนรู้ว่าความรุนแรงนั้นเป็นโทษหรือประโยชน์ เพื่อให้ทราบถึงเหตุผลของการเห็นโทษและประโยชน์จากความรุนแรงของวัยรุ่น

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้และการเรียนรู้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหาความรุนแรงและหรือลักษณะการนำเสนอแตกต่างกัน เพื่อให้ได้องค์ความรู้ในการออกแบบเนื้อหาและการนำเสนอในโซเชียลมีเดียที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง (References)

- จารุวรรณ จรุงกลิ่น. (2559). รูปแบบธุรกิจรับจัดเลี้ยงนอกสถานที่สำหรับการจัดเลี้ยงทางธุรกิจ (Off-Premise Catering) ที่ประสบความสำเร็จในเขตกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. สืบค้นจาก http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/2435/1/charuwan_jaru.pdf.
- จิระสุข สุขสวัสดิ์. (2554). ความรุนแรงระดับกลุ่มอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบ การเผชิญปัญหา และความสุขของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีภูมิลำเนาในเขตพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย: การวิจัยแบบผสานวิธี. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สืบค้นจาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/26307>.
- ธัญชนก สุวิโรจน์ชีวิน. (2546). การตอบสนองต่อสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ในโครงการประหยัดไฟฟ้า 2 ต่อของบุคลากรมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้. DOI: https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI= สืบค้นจาก <https://dric.nrct.go.th/index.php?/Search/SearchDetail/136130>.
- บุหงา ชัยสุวรรณ และพรพรรณ ประจักษ์เนตร. (2558). พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ของวัยรุ่นอายุระหว่าง 10-19 ปี. วารสารการสื่อสารและการจัดการ: นิตยสาร ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน) , 31-57.
- พัชรี เขยจรรยา และคณะ. (2543). ทฤษฎีแม่บททางนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เอลโล่ การพิมพ์.
- ภัทรวิทย์ แก้วเทศ. (2558). ความคิดเห็นต่อความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา เนื้อหาความรุนแรงบนสื่อออนไลน์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุพาพร ปิยะพงษ์. (2554). อิทธิพลของสื่อลามกที่มีผลต่อการกระทำผิดทางเพศของเด็ก และเยาวชนศึกษา เฉพาะกรณี: ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล. สืบค้นจาก <https://journal.oas.psu.ac.th/index.php/asj/article/view/206>.
- รติบดี สิทธิปัญญา. (2562). รูปแบบการใช้สื่อออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). สื่อสังคม-เครือข่ายสังคม. สืบค้นจาก <http://www.royin.go.th/th/knowledge/detail.php?ID=4357>.
- ศุภฤกษ์ โพธิ์ไพโรจน์. (2547). ผลกระทบจากการเปิดรับความรุนแรงที่นำเสนอทางสื่อมวลชน ที่มีการจัดจำ พฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง และทัศนคติที่มีต่อความรุนแรงของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ:

- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. DOI: [https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=สืบค้นจาก https://dric.nrct.go.th/index.php?/Search/SearchDetail/150325](https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=สืบค้นจาก%20https://dric.nrct.go.th/index.php?/Search/SearchDetail/150325).
- สิริภิญญ์ อินทรประเสริฐ. (2556) *อิทธิพลของสื่อที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความรุนแรง ของเด็กและเยาวชน ในกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- DOI: [https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/SDU.res.2013.5สืบค้นจาก https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/273610](https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/SDU.res.2013.5สืบค้นจาก%20https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/273610).
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. A Social Cognitive Theory. New Jersey : Prentice – Hall Inc.
- Gerbner, G. (1969). “Cultural Indicators”: *The analysis of mass mediated public message systems*. *AVCR* 17, 137–148. DOI: <https://doi.org/10.1007/BF02769102> Retrieved from <https://web.asc.upenn.edu/gerbner/Asset.aspx?assetID=360>.
- Klapper, J. T. (1960). *The effects of mass communication*. New York: The Free Press
- Krug, E. G., Dahlberg, L. L., Mercy, J. A., Zwi, A. & Lozano, R. (2002). *World report on violence and health*. World Health Organization, Geneva, pp-368, Swiss Francs.
- Mowen, J. C. & Minor, M. (1998). *Consumer Behavior*. (5th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.
- Rogers, E. M. (1976). *Communication in Organizations*. New York: The Free Press.